

■ UYGARLIK TARİHİ

Editör: İsmail Güven

Ömer Adıgüzel

Tolgahan Ayantaş

Mehmet Akalın

Yıldız Deveci Bozkuş

Burak Çalışkan

İbrahim Güner

Gürcan Gürgen

İsmail Güven

Mehmet Ali Kaya

Mustafa Metin

Ahmet Ocak

Eyüp Sarıtaş

Mustafa Uyar

Hasan Ünder

Turgut Yiğit

7. Baskı

Editör: Prof. Dr. İsmail Güven

UYGARLIK TARİHİ

ISBN 978-9944-919-23-4
DOI 10.14527/ 9789944919234

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Aralık 2015, Ankara

7. Baskı: Kasım 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

“Bir insan için hafıza neyse bir toplum için de tarih odur. Hafızasını kaybetmiş insanlar nevroitik, tarihini hatırlamayan toplumlar da hafızasını kaybetmiş insanlar gibidir”. Tarih aslında bugünümüze nasıl geldiğimizin cevaplarını verir. Bugün, eski çağlara göre birbirine daha fazla etkileşime giren ve birbirine bağlı ulusların bulunduğu bir dünyada yaşıyoruz. Farklı kültürel mirasa ve görüşe sahip bireyler eskisine oranla daha yakın ve daha fazla ilişki kurmaktadır. Dünyanın herhangi bir yerindeki sosyo-ekonomik ya da askeri değişim başka bölgelerdeki toplumları daha fazla etkilemektedir. Örneğin, çevre kirliliği, nüfus artışı ve diğer sorunlar artık bir bölgenin değil dünyanın sorunu olmaktadır. Petrol, elektronik fast-food kültürü gibi tüketim alışkanlıkları toplumların ve ülkelerin yaşam standartlarını köklü biçimde değiştirmiştir. Bunun da ötesinde, tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar farklı din ve dünya görüşleri aynı bölgede yaşanmaktadır. Hiçbir toplum dünyadaki yerinin farkında olmadan yaşayamamaktadır.

Bugünkü durum aslında temel olarak tarihsel gelişmelerin ve uygarlıkların gelişmesinin doğal bir sonucudur. Özellikle dünyanın farklı bölgelerinde ve 16.yy’da Avrupada meydana gelen değişimler ve bunların etkileri uygarlık tarihine yeni bir yön verdi. Uygarlığın beşiği olan Asya, Uzakdoğu, Mezopotamya ve Ön Asya uygarlığın lokomotifleri olma özelliğini Avrupa ve Amerika’ya kaptırdı. Yeni dünya düzeni ve uygarlıklar çatışması gibi kavramlar ışığında uygarlık tarihi yeniden yazılmaya başladı ve yeni bir yön kazandı. Değişen bu dünyada toplumlar birbirine yaklaştıkça ortaya çıkan sorunların çözümünde insanların birbirini daha iyi anlaması ön koşul haline geldi. Uygarlık tarihinin okunması bu sorunların çözümünde yararlı bir araç olarak kabul edilmeye başlandı. Farklı uygarlıklardan gelen insanların farklılıklarının kavranması ve kabul edilmesi uygarlık tarihinin önemini birkez daha ortaya çıkardı. Bu nedenle uygarlık tarihi kitabı yazılırken özellikle dinler tarihi ve farklı kıtalarda ortaya çıkmış olan önemli uygarlıkların başat öğelerine de yer verildi. Antik çağ ile modern çağ arasındaki geçiş ve bağlantılara önem verildi. Böylece tarih okuyucularının yeni bir anlayışla tarihi yorumlamaları sağlanmaya çalışıldı. Bu eser oluşturulurken beklenen ancak geçmişimizi iyi yorumlarsak bugünü iyi anlayabileceğimiz anlayışından yola çıkıldı. Bu anlamda eserin her kuşaktan ve meslekten kitleye yararlı olacağı beklenmektedir.

Oldukça büyük ilgi gören kitabımızın dördüncü baskısı gözden geçirilmiş ve bazı bölümler yeniden oluşturulmuştur. Alan uzmanı olan ve birinci elden kaynaklara dayalı çalışmalar yapan bilim insanlarının katkıları kitabımızın niteliğini daha da yükseltmiştir. Okuyuculara yararlı olması dileğiyle...

Editör

Prof. Dr. İsmail Güven

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

1. Bölüm: Tarih Öncesi ve Uygarlık

Tarih Öncesi Devirler ve Tarih Devirleri

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Uygarlık ve Uygarlık Tarihi Öncesi

Prof. Dr. Gürcan Gürgen, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Uygarlık, Kültür ve Güncel Sorunlar

Prof. Dr. Hasan Ünder, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

2. Bölüm: Ön Asya Uygarlıkları

Mezopotomya Tarihi ve Uygarlığı

Öğr. Gör. Burak Çalışkan, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Eski Mısır

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

3. Bölüm: Anadolu Uygarlıkları

Hititler

Prof. Dr. Turgut Yiğit, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi*

Frigler

Uzman Mustafa Metin, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi*

Urartular

Uzman Mehmet Akalın, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi*

Lydialılar

Prof. Dr. Turgut Yiğit, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi*

İonialılar

Prof. Dr. Turgut Yiğit, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi*

4. Bölüm: Akdeniz Uygarlıkları

Ege ve Eski Yunan Uygarlığı

Prof. Dr. Mehmet Ali Kaya, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*

Roma Uygarlığı

Prof. Dr. Mehmet Ali Kaya, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*

5. Bölüm: Yakın Doğu Uygarlıkları

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

6. Bölüm: Uzak Doğu Uygarlıkları

Çin Kültürü

Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*

Hint Uygarlığı

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

7. Bölüm: İslamiyet Öncesi ve Sonrası Türk Tarihi ve Uygarlığına Dair Genel Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Yıldız Deveci Bozkuş, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*

8. Bölüm Orta Çağ

Orta Çağ: Tarihsel Süreç ve Kavramlar

Doç. Dr. Mustafa Uyar, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi*

İslam Dünyasında Kültür, Sanat ve Düşünce

Prof. Dr. Ahmet Ocak, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

9. Bölüm: Yeni ve Yakınçağ**Coğrafi Keşifler ve Sonuçları**

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Rönesans

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Reform

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Sanayi Devrimi

Arş. Gör. Tolgahan Ayantaş, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Fransız Devrimi

Prof. Dr. İsmail Güven, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

10. Bölüm: Amerika Uygarlıkları ve ABD Tarihi

Arş. Gör. Tolgahan Ayantaş, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

11. Bölüm: Uygarlığın Temel Taşları

Prof. Dr. İbrahim Güner, *Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv
İçindekiler.....	vii

1. BÖLÜM TARİH ÖNCESİ VE UYGARLIK

(ss: 1-42)

<i>Giriş</i>	1
<i>Tarih Öncesi Devirler ve Tarih Devirleri</i>	2
Tarih Öncesi Devirler.....	2
Tarih Devirleri.....	3
Tarih ve Uygarlık Tarihi	4
Tarih Anlayışları	4
Tarihin İşbirliği Yaptığı Bilim Dalları.....	5
<i>Uygarlık ve Uygarlık Tarihi Öncesi</i>	6
Evren ve Dünya.....	7
Dünya'nın Jeolojik Tarihi.....	8
Dünyanın İlk Dönemleri.....	10
Hadean	10
Prekambriyen	10
Paleozoik (I. Jeolojik Zaman).....	14
Mezozoik (II. Jeolojik Zaman)	18
Senozoik (III. Jeolojik Zaman).....	20
Kuaterner (IV. Jeolojik Zaman).....	23
İnsan Yeryüzünde	24
Kaynakça.....	27
<i>Uygarlık, Kültür ve Güncel Sorunlar</i>	28
Kültür ve Uygarlık Nedir?.....	28
Irmak Vadisi Uygarlıkları'ndan Eksen Çağ'a.....	32
Uygarlıklar Çatışması.....	34
Batı Uygarlığı ve Diğer Halklar.....	36
Uygarlık ve Türkler.....	38
Uygarlık İyi Bir Şey Midir?.....	40
Kaynakça.....	42

2. BÖLÜM ÖN ASYA UYGARLIKLARI

(ss: 43-83)

<i>Mezopotamya Tarihi ve Uygarlığı</i>	43
Sümerler.....	45
Akadlar.....	50
Babilliler.....	52
Mezopotamya Uygarlığı	55
Mezopotamya'da Yönetim Şekilleri.....	55
Hukuk.....	56

Sosyal Hayat.....	57
Ekonomik Hayat	59
Dil, Bilim, Edebiyat.....	61
Dini Hayat.....	62
Sanat	63
Kaynakça.....	64
Eski Mısır.....	65
Eski Mısır Nasıl Ortaya Çıkmıştır?	65
Eski Mısır Uygarlığı ve Coğrafya.....	65
Mısır Medeniyetinin Başlıca Özellikleri	66
Arkaik Çağ.....	68
Sülaleler Öncesi Dönem	68
Eski İmparatorluk.....	70
Yeni İmparatorluk.....	74
Teb ve Karnak.....	75
Sanat ve Mimari	78
Sonuç.....	82
Kaynakça.....	83

3. BÖLÜM ANADOLU UYGARLIKLARI

(ss: 85-148)

Hititler.....	85
Giriş.....	85
Siyasal Tarih.....	87
Erken Hitit Çağı.....	87
Eski Hitit Dönemi.....	88
Yeni Krallık Dönemi.....	94
Uygarlık.....	99
Geç Hitit Devletleri	110
Kaynakça.....	112
Frigler.....	113
Siyasal Tarihi.....	115
Dil ve Yazı	119
Mimari.....	120
Kaya Anıtları ve Midas Şehri.....	122
Başkent Gordion	124
Ölü Gömme Geleneği	126
Frig Sanatı.....	128
İnanç ve Ana Tanrıça Kybele.....	130
Kaynakça.....	133
Urartular.....	134
Erken Urartu Tarihi: Beylikler Dönemi.....	135
Klasik Urartu Tarihi	136
Urartularda Din	137
Urartu Sanatı	138
Kaynakça.....	139
Lydialılar.....	140
Siyasal Tarih.....	140
Uygarlık.....	143
İonialılar.....	145
Siyasal Tarih.....	145

Uygarlık.....	147
---------------	-----

4. BÖLÜM AKDENİZ UYGARLIKLARI (ss: 149-216)

<i>Ege ve Eski Yunan Uygarlığı</i>	149
Girit: Ege'nin İlk Uygarlığı.....	149
Eski Yunan Uygarlığı.....	154
Mikenler (Akalar).....	154
Mikenlerin Sosyo- Politik Yapısı ve Dini.....	155
Yunan Kolonizasyon Çağı.....	158
Atina: Tiranlık, Reformcular ve Demokrasi.....	160
Sparta: Asker Devlet.....	163
Yunan Alfabesi ve Dini.....	164
Ticaret , Ekonomi ve Köle İş Gücü.....	166
Mimari, Sanat, Edebiyat ve Felsefe.....	167
Perslerle Savaşlar.....	170
Büyük İskender ve Hellenistik Çağ Uygarlığı.....	171
Makedonya'nın Yükselişi ve Büyük İskender.....	171
Hellenistik Kültür Merkezleri.....	173
Edebiyat ve Felsefe.....	175
Bilim.....	176
<i>Roma Uygarlığı</i>	178
Kuruluşundan Cumhuriyet'in Sonuna Kadar Roma.....	178
İtalya'nın İ.Ö. 2 ve 1. Binyıllarda Etnik Yapısı ve Roma'nın Cumhuriyet Dönemi.....	178
Batıda Genişleme.....	180
Doğuda Genişleme.....	181
Roma Cumhuriyeti'nin Yönetimi.....	183
Plebslerin Zaferi.....	187
Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Değişim.....	188
Edebiyat, Sanat ve Dinde Değişim.....	193
Güçlü Liderler Dönemi: İç Savaşlar.....	195
Erken İmparatorluk (Principatus) Dönemi.....	198
Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14): Yeni Rejim Principatus.....	198
Augustus'un Halefleri: İulius-Claudius Hanedanı.....	201
Flavius Hanedanı.....	202
Beş İyi İmparator Dönemi.....	202
Severus Hanedanı.....	203
Üçüncü Yüzyıl Bunalımı.....	205
Roma Uygarlığının En Parlak Dönemi.....	206
Geç Roma İmparatorluğu: Gerileyiş Ve Çöküş.....	209
İmparator Diocletianus ve Sonrası.....	209
Roma Hukuku.....	210
Hıristiyanlar.....	212
Germanler ve Hunların İstilaları ve Roma Uygarlığının Sonu.....	213
Kaynakça.....	214

5. BÖLÜM YAKIN DOĞU UYGARLIKLARI (ss: 217-229)

Pers Uygarlığı.....	217
Siyelk Uygarlığı	217
Elam Uygarlığı.....	218
Ahemenî (Akamanîş) İmparatorluğu	219
Helenistik Ara Dönem	221
Arsakî Partları	221
Sasanî İmparatorluğu	222
Pers Sanatı ve Mimarisi.....	224
Kaynakça.....	229

6. BÖLÜM UZAK DOĞU UYGARLIKLARI (ss: 231-272)

Çin Kültürü.....	231
İlkel Toplum	232
Xia Shang ve Zhou Hanedanları Dönemi.....	234
İlbahar-Sonbahar Savaşan Beylikler ve Han Dönemi.....	237
Üç Devlet Jin,Güney-Kuzey Sui, Tang Hanedanı Dönemi.....	244
Beş Dönem-On Ülke Liao, Jin, Yuan Dönemi	251
Ming, Qing Döneminde Toplumsal Yapı.....	257
Kaynakça.....	263
Hint Uygarlığı.....	265
İndus Uygarlığı.....	266
Ari Hindistan	266
Hindistan İmparatorlukları	268
İslamın Damgası	270
Kaynakça.....	272

7. BÖLÜM İSLAMİYET ÖNCESİ VE SONRASI TÜRK TARİHİ VE UYGARLIĞINA DAİR GENEL BİR DEĞERLENDİRME (ss: 273-299)

Türk Uygarlığı Tarihi	273
Giriş	273
İslamiyet Öncesi Türk Kültürü	274
İslamiyet Öncesi Dönemde Devlet Yönetimi Anlayışı	274
İslamiyet Öncesi Dönemde Görsel Sanatlar	275
İslamiyet Öncesi Dönemde Mimari	275
İslamiyet Öncesi Dönemde Bilim ve Teknoloji	276
İslamiyet Öncesi Dönemde Sanat ve Uygarlık	277
İslamiyet Öncesi Dönemde Dil ve Edebiyat	277

İslamiyet Öncesi Dönemde İnanç	278
İslamiyet Öncesi Dönemde Spor	278
İslamiyet Öncesi Döneme Dair Kaynaklar, Diller ve Türk Tarihi	279
Türk Adıyla İlgili Literatür, Türk Adı ve Anlamı	280
Türk Adının Ortaya Çıkışı ve Anlamı	282
Türk Uygarlığının Anayurdu ve Türklerin Ortaya Çıkışı	283
Türk Uygarlığının İlk Temsilcileri	283
Göktürk İmparatorluğu	284
Uygur Devleti	284
İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Kültürü ve Uygarlığı	285
İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Kültürü ve Uygarlığı	287
Osmanlı Devleti	294
Kaynakça.....	298

8. BÖLÜM ORTAÇAĞ

(ss: 301-370)

Orta Çağ: Tarihsel Süreç ve Kavramlar	301
Kavimler Göçü ve Cermen İstilâsı.....	305
“Avrupa'nın Babası” Charlemagne.....	306
Avrupa'ya Yönelen İstilâlar	308
Bizans İmparatorluğu	310
X. ve XI. Yüzyıllarda Batı Avrupa	312
Krallar ve Krallıklar	314
Din ve Kilise	315
Manastır Kültürü	320
Haçlı Seferleri	321
Toplumsal Huzursuzluk ve Dini Ayrışmalar	324
Kilise Reformu	325
Şehirler	326
Feodalizm	328
Eğitim, Bilim ve Teknolojik Buluşlar	333
Kaynakça.....	342
İslam Dünyasında Kültür, Sanat Ve Düşünce	343
İslam'ın Doğuşu ve Yayılışı.....	343
İslam Dünyasındaki İlmî Gelişmeler	347
Türklerin İslam Dünyasına Dahil Olması	353
Selçuklular ve İlmî Gelişmelere Katkıları.....	356
Haçlı Seferlerinin Başlaması	360
Türkiye Selçukluları Dönemindeki İlmî Gelişmeler.....	360
Osmanlı ve İslam Dünyası	363
İslam Medeniyetinin Avrupa'ya Etkileri.....	367
Kaynakça.....	370

9. BÖLÜM YENİ VE YAKINÇAĞ

(ss: 371-436)

Coğrafi Keşifler ve Sonuçları	371
Coğrafi Keşiflerin Nedenleri	371
Coğrafi Keşiflerin Sonuçları	373
Doğuş (Rönesans) Döneminde Bilim	376
On Yedinci Yüzyılda Bilimsel Devrim	380
Kaynakça.....	385
Rönesans.....	386
Ortaçağ'dan Kalkınmaya.....	390
Toplumsal Düzen: Sınıflar ve Gerilimler	391
Devletlerin İlerlemesi.....	399
Rönesansı Yaratan Hareket: Sanat	394
Kaynakça.....	403
Reform.....	404
Reform Nasıl Geldi.....	404
Reformun Yükselişi.....	406
Hareketin Yayılması.....	408
Reformun Birliğı ve Çeşitliliğı	409
Reformla Kurulan Belli Başlı Kiliseler	412
Kaynakça.....	413
Sanayi Devrimi.....	414
Kaynakça.....	432
Fransız Devrimi	434
Kaynakça.....	436

10. BÖLÜM AMERİKA UYGARLIKLARI VE ABD TARİHİ

(ss: 437-460)

Amerika Uygurlıkları.....	437
Amerika'da İlk İnsan İzleri	438
MezoAmerika Uygurlıkları	439
Kuzey Amerika Uygurlıkları	440
Mayalar.....	441
Aztekler.....	443
İnkalar.....	445
Yeni Dünya'nını Keşfi ve Avrupalıların Amerika'yı İskân Etmesi.....	448
Amerikan Bağımsızlık Savaşı, Amerikan Devrimi, Orta ve Latin Amerika'daki Gelişmeler	453
Latin Amerika ve Meksika'daki Gelişmeler.....	455
Amerika Birleşik Devletleri'nin Küresel Bir Güç Haline Gelmesi	456
Kaynakça.....	458

11. BÖLÜM
UYGARLIĞIN TEMEL TAŞLARI
(ss: 461-500)

<i>Uygarlığın Temel Taşları</i>	461
Ateş	461
Metalik Madenler	464
Yazı.....	466
Takvim.....	469
Pusula	472
Basımcılık	473
Buhar Makinesi.....	475
Demiryolu.....	478
Petrol	479
Yapay Maddeler.....	480
Görüntü ve Ses Kaydı.....	481
Elektrik Enerjisi	484
Radyo.....	489
Yarıiletken Aygıtlar	492
İnternet.....	494
Genetik.....	494
Kaynakça.....	495
<i>Sonu Olmayan Serüven: Uygarlık</i>	497